

МЕТОДИ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ФАСЕТНА КЛАСИФІКАЦІЯ

Горенко Л. І.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
gorenkolarisa@gmail.com

Актуальність. Інноваційні методи мистецької освіти XXI ст. полягають в універсальності впливу мистецтва на всі навчально-пізнавальні процеси і здатності художньо-образного втілення (теми, сюжету, проєкту, сценарію) у творчості митця (педагога) й реципієнта. Витоки фундаменталізації як наукової парадигми полягають у теорії комунікації. В основі фундаменталізації закладено наукову семантику, де міждисциплінарність виконує синтаксичну функцію, з одного боку, а з іншого – сприяє нарощуванню семантичних зв'язків у внутрішніх і зовнішніх перетинах між різними предметними галузями. Відповідно перспективним стратегічним напрямом є підвищення культуроємності та змістовності всіх навчальних дисциплін. Спрощено-практичне застосування мистецтва як фонові ілюстрації, емоційного релаксу та оздоблення життєвих процесів і явищ ігнорує високе призначення мистецтва [1, с. 60–63].

Мета – розкрити сутність і зміст фасетного методу/підходу в контексті міждисциплінарності як форми фундаменталізації вищої мистецької освіти.

Методика й організація дослідження. На сучасному етапі розвитку вищої мистецької освіти виникає нагальна потреба активно використовувати інтерактивні методи навчання (дискусія, круглий стіл, метод проєктів, синектики, інверсії, майстер-класи, творчі зустрічі і бесіди, бенефіси тощо). Водночас, у реалізації дослідницьких проєктів студентів застосовується феноменологічний діалог/полілог. Використання даного методу-підходу об'єктивно створює умови для аналізу, рефлексії та самооцінки студентів в організації їх навчальної діяльності. При цьому фасетний підхід є актуальним напрямом модернізації вищого навчального закладу (університету) і відповідає інноваційному характеру розвитку наукової думки. Тому перехід від міжпредметної інтеграції на заняттях до міждисциплінарної інтеграції з проєктними формами навчання є основною умовою побудови і структурування інноваційної моделі розвитку вищої мистецької освіти.

Важливо зазначити, що дисциплінарно вибудована університетська освіта, у тому числі й мистецька, наразі суперечить її інноваційності, оскільки нове знання виникає лише в просторі його всезагальних міждисциплінарних просторах, де поєднано багато наукових дисциплін, які сприяють інноваційному розвитку. Водночас, міждисциплінарність суперечить тій парадигмі освіти, яка трактувалася з підготовкою фахівця і відповідала чіткій вертикальній структурі науки, вибудованій на основі відокремлених спеціалізованих дисциплінарних форм діяльності [2, с. 130–145; 4, с. 5–7]. Тому на даному етапі сучасною формою фундаменталізації освіти має бути фасетність, яка передбачає міждисциплінарний характер освіти і змушує поетапно переосмислювати зміст освітньої діяльності. Також необхідно враховувати особливості ринку праці, де зростає попит на фахівців, які володіють не фундаментальними (не міждисциплінарними), а практичними знаннями. Так, завдання викладача і сучасної педагогічної діяльності полягає в тому, щоб об'єктивно формувати фасетне знання і досвід. Саме такий підхід забезпечить освіті відповідність підготовки фахівців, загартованих до викликів сучасної науки і сучасного професійного ринку праці.

Значний вплив на розробку теорії і практики культурфілософського змісту фасетної класифікації здійснив доктор літератури та математики, професо Шіалі Рамамріта Ранганатан (англ. *Shiyali Ramamrita Ranganathan*; 1892–1972) – відомий індійський бібліотекознавець, діяч у галузі інформації та книгознавства. У його праці

«Класифікація двокрапкою» (1933 р.) охарактеризовано основний ряд фасетної (класифікаційної) системи, який включає 47 базових груп (категорій). Як вважав Ш.Р. Ранганатан, досить мати п'ять основних категорій (фасетних груп), щоб поділити за ними всі поняття будь-якої галузі знань (науки, освіти, культури і мистецтва), а саме: «Індивідуальність», «Матерія», «Енергія», «Простір», «Час». Категорія «Індивідуальність» визначає предмети, їхні властивості, особливості. Категорія «Матерія» найчастіше означає матеріали, з яких складаються предмети. Категорія «Енергія» включає дії, процеси, операції, проблеми. Категорії «Простір» і «Час» визначають відповідно територіальні та хронологічні поняття. Поняття, що входять до однієї категорії, далі поділяються на групи – фасети. Фасети включають поняття однієї основи ділення. Передусім, фасети відповідають властивостям інформаційних елементів. Вони часто утворюються шляхом аналізу тексту елемента за допомогою методів вилучення сутностей або вже з існуючих полів у базі даних, таких як автор, дескриптор, мова і формат [3, с. 54–55]. Таким чином, веб-сторінки, описи або онлайн колекції статей можуть бути доповнені навігаційними фасетами.

Результати дослідження. Інтерфейси фасетного пошуку були вперше розроблені в академічному середовищі Беном Шнейдерманом, Стівеном Полліттом, Марті Херстом та Гері Марчюніні у 1990-х і 2000-х роках. Найвідомішою із цих робіт був дослідницький проєкт «*Flamenco*» у Каліфорнійському університеті Берклі під керівництвом Марті Герста. Паралельно велася розробка комерційних систем фасетного пошуку, зокрема *Endeca* та *Spotfire*. Університет Каліфорнії, Берклі (англ. *University of California, Berkeley*) також відомий як Берклі – вищий науковий та навчальний громадський університет США (засн. 1868 р.), розташований у Берклі – передмісті Сан-Франциско, штат Каліфорнія. Університет та місто, в якому він розташований, названі на честь видатного ірландського філософа і англіканського архієпископа Джорджа Барклі (Дж. Берклі; англ. *George Berkeley*, 1685–1753). Університетське містечко займає площу понад 100 гектарів на лісистому схилі разом із 400 гектарами на крутих пагорбах, звідки відкривається вид на затоку Сан-Франциско. Академічні програми Берклі, яких станом на 2021 рік налічується понад 350, починаючи від часів Другої світової війни вважаються одними з найкращих у світовій вищій освіті. Регулярні дослідження Американської ради освіти оцінюють цей університет як зразковий за широкий вибір, глибину й досконалість його програм з різних спеціальностей: від математики, природничих та інженерних наук до гуманітарних, соціальних наук та мистецтва. Серед випускників, викладачів і науковців цього університету – 51 лауреат Нобелівської премії, 9 лауреатів Премії Вольфа, 7 лауреатів Медалі Філдса, 15 лауреатів Премії Тюрінга, 45 стипендіатів МакАртура, 20 лауреатів премії Академії наук США та 11 лауреатів Пулітцерівської премії. Університет керує двома основними національними ядерними лабораторіями США (зараз їх використовують, передусім, для досліджень мирного атома): Ліверморською та Лос-Аламосською.

Висновки. Передусім, фасетний метод-підхід у фундаментальності освіти – це актуальний напрям модернізації університету, а розробка фундаментальних міждисциплінарних моделей в університетській освіті постає як пріоритетний першочерговий напрям. Фасетність відповідає інноваційному характеру розвитку соціальності і науки, їх становленню. Тому як наслідок – в освіті відбулося розуміння необхідності нових професійних орієнтацій. Крім того, у модель професії в галузі мистецької освіти має закладатися адаптативність, гуманітарність, гнучкість, готовність до змін змісту освіти. Практика організації освітнього процесу у вищій мистецькій освіті переконливо засвідчує, що інтегрувати знання з різних дисциплін (гуманітарних, культурологічних, мистецьких, фахових, природничо-наукових), навіть при застосуванні спільних методів, студент має самостійно і професійно.

Література:

1. Горенко Л.І. Модернізація вищої освіти в Україні та Європі як геополітична стратегія XXI століття // Збірник матеріалів Міжнародної конференції «70 років України в ЮНЕСКО: освіта, наука, культура» (30 квітня 2024 року, м.Київ, Інститут культурології НАМ України). Київ: ІК НАМ України, 2024. С. 59–64.

2. Горенко Л.І. Онтологія соціальних комунікацій. Соціальні комунікації та мистецтвознавство в аспекті сучасних цивілізаційних концепцій: колективна монографія; наук. ред.: Чебанова О. Є. У 2-х томах. Київ: КиМУ, 2021. Т. 1. С. 129–155.

3. Давидовський К.Ю. Сучасне мистецтво та музично-педагогічна думка в Україні: перспективи взаємодії // Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін: Матеріали Всеукраїнської відкритої науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті А.Ф.Кречківського (7–9 квітня 2011 року, м.Суми). Суми: Вінніченко М.Д., 2011. – С.54–55.

4. Олексюк О. М. Динаміка типів наукової раціональності в розвитку мистецької педагогіки // Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі: науковий журнал / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол.: Олексюк О.М. (наук. ред.), Хоружа Л. Л. (заст. наук. ред.), Бондаренко Л. А. (відп. секр.). Київ: Київ. ун-т Б. Грінченка, 2016. – № 1 – С. 3–8.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Горінчой Р. С.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
radiongorinthoy@gmail.com*

Актуальність методологічних підходів до реалізації цілей сталого розвитку на уроках технологій полягає в необхідності підвищення якості технологічної освіти відповідно до четвертої цілі сталого розвитку, проголошеної Генеральною Асамблеєю ООН. Враховуючи специфіку розвитку України, реалізація цієї цілі передбачає пошук нових форм і методів організації навчального процесу, які б сприяли ефективній інтеграції прогресивних технологій у навчання [2]. Сучасний освітній процес повинен враховувати тенденції розвитку молоді, вдосконалювати та збагачувати освітні методи, спрямовані на здобуття учнями знань і навичок, що необхідні для підтримки сталого розвитку. Особлива увага приділяється підготовці молоді з навичками, які є затребуваними на ринку праці, зокрема для працевлаштування, гідної роботи та підприємницької діяльності, що відповідає глобальним і національним викликам у сфері сталого розвитку.

Метою статті є розгляд методологічних підходів до реалізації цілей сталого розвитку на уроках технологій та обґрунтування ефективних форм і методів навчального процесу.

Методика й організація дослідження базувалася на аналізі наукових джерел, нормативних документів та сучасних педагогічних практик, що стосуються впровадження цілей сталого розвитку у технологічну освіту.

Результати дослідження. В умовах сучасних викликів, високий рівень технологічної освіти, ініціативності та творчих здібностей є однією з ключових вимог до підготовки учнів [3]. Нові стандарти технологічної освіти передбачають формування базових знань у таких сферах, як проєктування, основи графічної грамотності, технології виготовлення виробів, оцінювання і презентація результатів, декоративно-ужиткове мистецтво, сучасна техніка і технології, а також самозарадність у побуті. Проєктно-технологічна діяльність інтегрує різні види сучасної діяльності людини – від формування творчого задуму до реалізації готового продукту. Виготовлення виробу охоплює комплексну творчу діяльність, яка включає розробку конструкції, технології